

РЕЗЮМЕТА НА НАУЧНИТЕ ПУБЛИКАЦИИ

на доц. д-р Десислава Иванова Йорданова,

представени за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „професор” по научно направление 3.7. Администрация и управление (Управление на МСП и фамилен бизнес и предприемачество), обявен в ДВ, бр. 24 от 16.03.2018 г.

Монографии

1/ Yordanova, D. (2018) “Entrepreneurship Education and Technopreneurial Attitudes and Intentions”, ASTARTA, Plovdiv, ISBN 978-954-350-257-8.

Монографията изследва ролята на обучението по предприемачество за развитието на положителни предприемачески нагласи и намерения сред студенти, които се обучават в природни и инженерни науки в български университети. Първа глава съдържа дискусия за същността на понятието „технологично предприемачество“. Изброени са различни дефиниции и отличителни характеристики на технологично предприемачество в научната литература. Систематизирани са факторите за стартирането на технологичен бизнес и са изведени недостатъчно изследвани теми. Втора глава съдържа критичен обзор на различни теоретични подходи при изучаването на предприемаческото поведение. Анализирани са различни теоретични модели на предприемаческите нагласи и намерения и са систематизирани основните фактори за развитие на положителни предприемачески нагласи и намерения. Трета глава дискутира същността и ролята на обучението по предприемачество. Очертани са методите и съдържанието на обучението по предприемачество. Представена е задълбочена дискусия за влиянието на обучението по предприемачество върху предприемаческите нагласи, намерения и поведение и са изведени недостатъчно изследвани проблеми. Четвърта глава представя изследване на влиянието на обучението по предприемачество върху предприемаческите нагласи и намерения на студенти, които се обучават в природни и инженерни науки в български университети. Създаден е концептуален модел на влиянието на обучението по предприемачество върху предприемаческите нагласи и намерения за развитие на технологично предприемачество сред студенти. Установено е влиянието на съдържанието, методите на обучение и ученето в резултат на обучението по предприемачество върху предприемачески нагласи и намерения за развитие на технологично предприемачество сред студенти, които се обучават в природни и инженерни науки в български университети. Формулирани са препоръки за повишаване на предприемаческите нагласи и намерения сред студентите.

2/ Miroslava Hristova, Tsvetan Davidkov, Desislava Yordanova, Raya Kanazireva, Zhelyu Vladimirov, Olympia Vedar, Neviana Krasteva, Teodor Atanasov, Ivan Angelov, Petar Tashev (2017). Business Administration: Theory and Practice in Bulgaria. St. Kliment Ohridski University Publishing, Sofia, ISBN 978-954-07-4300-4.

Монографията изследва теоретични и практически аспекти на стопанското управление в българските предприятия. Отделни глави са посветени на преподаването на управленски дисциплини; ценностите на предприемачите в България в периода 2004-2011; рисковите фактори, предпазните марки, възнаграждението и удовлетвореността от работата на служителите в нощни заведения; създаването на стойност чрез взаимодействие между клиентите и компанията; бизнес инкубаторите в България; изследване на стратегията за организационно развитие и иновационни дейности на клъстер Мехатроника и автоматизация; фактори за ефективност на компаниите, използващи професионален фасилити мениджмънт. Приносът на кандидата се състои в извеждане на динамиката на ценностите на предприемачите в България в периода 2004-2011.

3/ Симеонова-Ганева, Р., Ж. Владимирова, К. Ганев, Н. Панайотова, Ц. Димитрова, Т. Давидков, Д. Йорданова (2013) Изследване на предприемачеството и перспективите за развитие на иновациите в МСП 2012—2013 г., Изпълнителна агенция за насърчване на малките и средни предприятия (ИАНМСП), Министерство на икономиката, енергетиката и туризма, ИНСАЙТ: Ноема & Сигма Хет, София.

Секторът на МСП играе важна роля в икономиката. В средносрочен и дългосрочен план развитието на предприемачеството като цяло води до развитие не само на малкия, но и на големия бизнес. Подкрепата на предприемачеството у нас е в основата на цялостното развитие на българската икономика, включително и нейната конкурентоспособност. Основната цел на монографията е да изследва актуалното състояние на сектора на МСП с фокус върху предприемачеството и перспективите за развитие на иновациите в МСП, както и да оцени конкурентоспособността на приоритетни производствени сектори. Ситуацията в сектора на МСП е разгледана основно в рамките на периода 2007—2013 г. Стандартните статистически показатели за сектора, публикувани от НСИ, са допълнени с експертни оценки, както и от две национални представителни емпирични проучвания на МСП. Първото от проучванията, включващо представителна национална извадка от 500 МСП от сектора на услугите, промишлеността, търговията и строителството, е в основата на обобщаващия анализ за състоянието на сектора на МСП. Второто, обхващащо представителна секторна извадка от 500 МСП от 18 сектора на промишлеността, дава възможност за задълбочен анализ на състоянието на промишлените предприятия и възможностите им за развитие на иновациите и интернационализацията. За целите на анализа са използвани данни и от други изследвания, както и статистика и доклади, касаещи МСП в ЕС. Монографията включва резюме, пет основни части и приложения. Основните части обхващат следните теми: макроикономическа и бизнес среда, характеристика и устойчивост на сектора на МСП, текущо състояние на предприемачеството в България, иновативност на МСП и конкурентоспособност на промишлеността и икономически политики за насърчване развитието на сектора. В заключителната си част, настоящата монография предлага пакет от мерки, които да стимулират развитието на предприемачеството и иновациите.

Приносът на кандидата се състои в изясняване на някои аспекти на актуалното състояние на сектора на МСП в България през периода 2012 – 2013.

4/ Симеонова-Ганева, Р., Ж. Владимирова, К. Ганев, Н. Панайотова, Ц. Димитрова, Д. Йорданова, М. Боева, Д. Кулев, Р. Пенева и М. Тодорова (2012) Анализ на състоянието и факторите за развитие на МСП в България 2011-2012 г.: Икономическо възстановяване и конкурентоспособност, Изпълнителна агенция за насърчаване на малките и средни предприятия (ИАНМСП), Министерство на икономиката, енергетиката и туризма, Ноема, София.

Монографията съдържа изследване на сектора на МСП в България в рамките на периода 2009-2012 г. Стандартните статистически показатели за сектора, публикувани от НСИ, са допълнени от специално проведено национално представително социологическо проучване на МСП. За целите на анализа са използвани данни и от други изследвания, както и статистика и доклади, касаещи МСП в ЕС. Разгледани са актуални теми, които са от съществено значение за икономическото възстановяване и устойчивост на сектора на МСП. Отделни глави в монографията са посветени на макроикономическата среда, характеристиките на сектора на МСП, факторите за развитие на сектора на МСП, икономическото възстановяване и конкурентоспособността на сектора на МСП. Анализът е фокусиран върху избрани ключови фактори за устойчиво развитие и конкурентоспособност, а именно: достъп до финансиране; иновации; интелектуална собственост; интернационализация; добри практики. За всеки един от тези фактори са построени и пресметнати индекси. Тези индекси осигуряват общ поглед върху разглежданите процеси и проследяване на динамиката им през последните две години, дават възможност за сравнимост на състоянието между отделните групи МСП, както и за оценка на връзките между факторите за развитие и конкурентоспособност и икономическото представяне на предприятията в сектора. Идентифицирани са две основни групи МСП: 1/ предприятия с ниска степен на конкурентоспособност, които не успяват да излязат от икономическата криза; 2/ МСП с относително по-висока степен на конкурентоспособност, които реализират растеж в периода на икономическо възстановяване. Основният извод в монографията е, че в краткосрочен и дългосрочен план, устойчивостта на сектора на МСП зависи от успешното развиване по отношение на достъпа до финансиране, иновативността, интелектуалната собственост, интернационализацията и прилагането на добри практики, като икономическите политики трябва да бъдат насочени именно в тази посока. Приносът на кандидата се състои в анализ на устойчивостта на сектора на МСП. Дискутира се процеса на унаследяване на семейните МСП. Анализирани са данни за планирането на унаследяването в българските фамилни МСП и са идентифицирани причини за недостатъчното планиране на унаследяването в изследваните фирми. Анализирани се подходите при обучение и развитие на потенциални наследници. Изведени са характеристиките на потенциалните наследници в българските фамилни МСП. Представените изводи и препоръки могат да подпомогнат процеса на формиране на адекватни политики за насърчаването на сектора на МСП в краткосрочен и дългосрочен план.

Студии и статии, публикувани в редактирани колективни томове, издадени в чужбина

5/ Filipe, J.A., Yordanova, D. I., Chapter 6. Anti-Commons in Tourism: Evidence from Portugal and Bulgaria. In Kostas Rontos, José António Filipe and Paris Tsartas (Eds.) "Modeling and New Trends in Tourism: A Contribution to Social and Economic Development", PP. 97-114, Nova Science Publishers, ISBN 9781634859202.

Статията разглежда два казуса на туристически дестинации в България и Португалия и идентифицира ситуации, характеризиращи се с „трагедията на анти-общодостъпната собственост“. Подобни ситуации представляват сериозна пречка пред предприемаческото поведение в рамките на туристическата дестинация и пред развитието на туристическата дестинация като цяло. В статията е застъпена тезата, че теориите за общодостъпната и анти-общодостъпната собственост са подходящи теоретични рамки за идентифициране и анализиране на проблеми, възникващи в туристическите дестинации. Тези теоретични рамки са полезни при моделиране на оптимални стратегии за развитие на туристическия продукти и туристически дестинации. Статията съдържа насоки за бъдещи изследвания по тази тема.

6/ Nagopoulos, N., Rontos, K., Yordanova, D., Coelho, M., Filipe, J.A. , Ferreira, M.A., Mutharasu, S. A. (2015). "Case Study: An International Study on CSR in Five Countries (Portugal, Bulgaria, Brazil, India and Greece): Effects on Economic Development, Environmental Sustainability and Social Welfare", In J.A. Filipe, N. Nagopoulos (eds.) Towards A Society with a More Fair Economy or an Economy with a More Social Face: The Contribution of Scientific Social Knowledge to the Alternative Models of Socioeconomic Development., Nova Science Publishers, pp. 209-225, ISBN 978-1-63482-948-9 (e-Book).

Корпоративната социална отговорност има все по-голямо значение за компаниите в целия свят и много компании в различни държави си поставят доста предизвикателни цели в тази област. Статията разглежда пет казуса на компании, които са въвели политики и извършват разнообразни дейности в областта на корпоративната социална отговорност. Дискутира се значението на корпоративната социална отговорност за икономическото развитие, устойчивостта на околната среда и социалното благосъстояние.

7/ Davidkov, T., Yordanova, D. (2015). Entrepreneurial Orientation as a Managerial Innovation: implications for Bulgarian Enterprises, T Côme, G Rouet (eds.) Innovations managériales: Enjeux et perspectives., 133-152, Editions L'Harmattan, ISSN 2257-3690, ISBN : 978-2-343-07197-8.

В сравнение с останалите страни членки на ЕС, българската икономика остава сред най-неконкурентоспособните. Управленските практики, използвани в българските предприятия, имат ключова роля за повишаване на тяхната конкурентоспособност. В студията е застъпена тезата, че изграждането на предприемаческа ориентация е управленска иновация, която може да помогне на българските компании да постигнат конкурентоспособност както на вътрешния пазар, така и на международните пазари. Подробно са разгледани същността и факторите за

развитие на предприемаческата ориентация и влиянието на предприемаческата ориентация върху организационните резултати. Студията съдържа насоки за бъдещи изследвания по тази тема.

8/ Yordanova, D., Vladimirov, Z., Simeonova-Ganeva, R. (2015). Management Practices in Bulgarian Family and Non-family SMEs: Exploring “Real” Differences. In *Family Businesses in Transition Economies* (pp. 113-138). Springer International Publishing, ISBN 978-3-319-14208-1.

Фамилните фирми имат съществена роля в икономиките в Централна и Източна Европа. Липсват научни изследвания на разликите между фамилните и нефамилните фирми в този контекст. Студията представя изследване на разлики в няколко управленски практики между българските фамилни и нефамилни фирми с помощта на регресионен анализ, в който са включени контролни променливи. Студията съдържа насоки за бъдещи изследвания по тази тема.

9/ Ganev, K., Simeonova-Ganeva, R., Yordanova, D., (2015). "National Country Studies in BSEC Region: Bulgaria". In Szabo, A (ed.) *Microfinance for SMEs in the Black Sea Economic Cooperation Region*, Konrad Adenauer Stiftung, pp. 63-84.

Студията разглежда състоянието на микрокредитирането на МСП в България. Представен е анализ на икономическата среда, характеристиките на българските МСП, законодателството в областта на микрокредитирането, институциите и посредниците в областта на микрокредитирането на МСП и моделите на микрокредитиране на МСП.

10/ Davidkov, T., Yordanova, D. (2014) “National Country Studies in BSEC Region: Bulgaria”, In Szabo, A. (ed.) “Family Businesses and SMEs in the BSEC Region”, Final workshop report, Konrad Adenauer Stiftung, pp. 89-111.

Студията разглежда състоянието на фамилния бизнес в България. Представен е анализ на икономическия принос, дефинициите, характеристиките и специфичните особености и предизвикателствата пред унаследяването на фамилните фирми в България. Специално внимание е отделено на институциите, политиките и инициативите в подкрепа на фамилния бизнес в България. Формулирани са препоръки за мерки в подкрепа на фамилния бизнес в България от страна на държавните институции, образователните институции, представителни организации, медиите и гражданското общество.

Студии и статии, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация и други рецензирани периодични издания

11/ Pergelova, A., Angulo-Ruiz, F., Yordanova, D. (2018). “Gender and international entry mode”, *International Small Business Journal*, OnlineFirst: <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0266242618763012> /WEB OF SCIENCE, Impact Factor = 3.677/

Студията представя емпирично изследване на разликите по отношение на начина на навлизане на чужд пазар при интернационализацията на български МСП,

ръководени от жени и мъже. Теоретичната рамка на изследването включва теорията за ресурсно-базирания подход и теорията за половата социализация. Резултатите опровергават ролята на уменията и ресурсите, придобити от мениджърите с възрастта, при навлизането на чужд пазар. Изпълнителните директори, които са млади жени, е по-вероятно да интернационализират предприятието, което ръководят, чрез преки чуждестранни инвестиции. Статията съдържа насоки за бъдещи изследвания по тази тема.

12/ Yordanova, D. (2018). Entrepreneurship education and techopreneurial attitudes. ERENET PROFILE, vol. XIII, No. 1, pp. 15-26.

Статията разглежда ролята на обучението по предприемачество за развитие на положителни предприемачески нагласи сред студенти, които се обучават в природни и инженерни науки в български университети. Научните изследвания на различни процеси, предшестващи регистрирането на технологично предприятие, имат важно значение за по-доброто разбиране на факторите за стартиране на технологичен бизнес (Shane and Venkataraman, 2003). Изследването се базира на голяма извадка от студенти, които се обучават в природни и инженерни науки в 15 български университети. Резултатите показват, че технологичното предприемачество се възприема като желана кариера от респондентите. Съществува голяма разлика между желанието и възприятията на степента на осъществимост по отношение на технологичното предприемачество. Участието в университетски курс по предприемачество влияе положително върху предприемаческите нагласи.

13/ Yordanova, Desislava I., Editorial Note: Entrepreneurship, Management and Performance in Transition and Emerging Economies, International Journal of Latest Trends in Finance and Economic Sciences, том:6, брой:3, 2016, стр.1150-1152. /EBSCO/

Статията съдържа въведение към специалния брой на списанието, посветен на предприемачеството, управлението и представянето в икономики в преходи и нововъзникващи пазарни икономики. Представени са научните резултати и приноси на научните статии, публикувани в този специален брой.

14/ Yordanova, D. (2012). "Development and selection of successors in family firms: evidence from Bulgaria", ANNUAIRE DE L'UNIVERSITE DE SOFIA "ST. KLIMENT OHRIDSKI", FACULTE DES SCIENCES ECONOMIQUES ET DE GESTION, Tome 10, 91-103, ISSN 1311-8420. /C.E.E.O.L/

Научната литература в областта на фамилияния бизнес отделя значително внимание на темата за развитието и избора на наследник. Голямата част от емпиричните изследвания по тази тема са проведени в САЩ и Западна Европа. Статията представя изследване на практиките, свързани с развитието и избора на наследник в извадка от 51 български фамилни фирми. Емпиричните резултати представят основните подходи и практики при обучението и развитието на наследник, значението на различни характеристики при избора на наследник, значението на придобиването на неявно знание за различни аспекти на бизнеса. Подчертана е необходимостта от установяването на ясни критерии за избор и внимателен подбор

на участниците в избора на наследник. Статията съдържа насоки за бъдещи изследвания по тази тема и препоръки за управленската практика.

15/ Владимирова, Ж., Йорданова, Д., Симеонова-Ганева, Р. (2014) "Интернационализация на българските МСП от текстилния бранш", ANNUAIRE DE L'UNIVERSITE DE SOFIA "ST. KLIMENT OHRIDSKI", FACULTE DES SCIENCES ECONOMIQUES ET DE GESTION, 12, 73-92. /C.E.E.O.L/

Интернационализацията на МСП може да играе важна роля за тяхното оцеляване и растеж особено в бивши социалистически страни с малък вътрешен пазар (*Glas et al.*, 1999) като България. Темата за интернационализацията на МСП е изследвана подробно в развитите държави. Малко обаче са научните изследвания, посветени на интернационализацията на МСП в България и другите страни от Централна и Източна Европа. В настоящата студия са представени характеристиките на интернационализацията на българските МСП от текстилния бранш по отношение на следните индикатори: продукт, пазар, начин на навлизане на пазара, управление на интернационализацията и резултати от интернационализацията. Представени са препоръки за постигане на по-висока специализация в износ на продукти с висока добавена стойност и на продукти в малки серии с кратки срокове на доставка от МСП от текстилния бранш.

16/ Desislava I. Yordanova (2017). Exploring Performance Differences Between Bulgarian Family and Non-Family Businesses: The Role of Organizational Factors. *International Business Management*, 11: 322-333.

Научните изследванията в областта на фамилияния бизнес в бившите социалистически държави са недостатъчни. Емпиричните резултати от изследвания на фамилияния бизнес в други държави са неприложими в този контекст. Целта на изследването е да проучи разликите в представянето на български фамилияни и нефамилияни фирми чрез медиаторен анализ. Формулирани и тествани са хипотези за медиаторни ефекти на няколко организационни характеристики по отношение на влиянието на фамилияния статус върху представянето. Статията съдържа насоки за бъдещи изследвания по тази тема и препоръки за управленската практика.

17/ Yordanova, D. I. (2017). Exploring the moderation effects of family business status on the relationships between CEO's characteristics and SME internationalisation: evidence from Bulgaria. *World Review of Entrepreneurship, Management and Sustainable Development*, 13(2-3), 314-337. /SCOPUS, SCImago Journal Rank = 0.231/

Студията разглежда модераторните ефекти на фамилияния статус на компанията по отношение на влиянието на характеристики на изпълнителния директор върху интернационализацията на компанията в извадка от български МСП. Въз основа на теорията за ресурсно-базирания подход и теорията за висшите ешалони се аргументира тезата, че ефектите на някои характеристики на изпълнителния директор върху интернационализацията на компанията са различни във фамилияните и нефамилияните компании. Статията съдържа насоки за бъдещи изследвания по тази тема и препоръки за управленската практика.

18/ Davidkov, T., Yordanova, D. I., Exploring Internal and Environmental Moderators of Entrepreneurial Orientation - Performance Relationship in Bulgarian Enterprises, *International Review of Management and Marketing*, 7(2), 2017, pp. 27-34, /EBSCO, ProQuest - ABI/INFORM/

Факторите, които имат модераторен ефект по отношение на влиянието на предприемаческата ориентация върху представянето, не са проучени в достатъчна степен. Целта на настоящото изследване е чрез модераторен анализ да бъдат идентифицирани вътрешни фактори и фактори на средата, които са модератори на ефекта на предприемаческата ориентация върху представянето в извадка от български предприятия. Резултатите показват, че ефектът на предприемаческата ориентация върху представянето е по-силен когато изпълнителният директор не притежава собственост в компанията. Достъпът до финансови ресурси и динамизмът на средата не са модератори на ефекта на предприемаческата ориентация върху представянето. Статията съдържа насоки за бъдещи изследвания по тази тема и препоръки за управленската практика.

19/ Zhelyu Vladimirov, Tzvetan Davidkov and Desislava Yordanova (2017). The influence of the perceptions of institutional environment on entrepreneurial plans: exploring the moderating effects of firm age and firm size in Bulgarian enterprises. *Problems and Perspectives in Management*, 15(1-1), 175-182. /SCOPUS, SCImago Journal Rank = 0.145/

В икономиките в преход институционалната среда има силно влияние върху предприемаческото поведение. Предмет на настоящото изследване е влиянието на възприятията на предприемачите по отношение на формални и неформални фактори на институционалната среда върху техните предприемачески планове в голяма представителна извадка от България. Резултатите показват, че възприятията на предприемачите по отношение на институционалната среда имат статистически значимо влияние върху техните предприемачески планове. Чрез модераторен анализ се установява, че възрастта и размерът на фирмата модерира ефекта на възприятията на предприемачите по отношение на институционалната среда върху техните предприемачески планове. Статията съдържа насоки за бъдещи изследвания по тази тема и препоръки за управленската практика.

20/ Yordanova, D. I. (2016). Differences Between Bulgarian Family and Non-family Businesses: A Multivariate Logit Approach. *International Review of Management and Marketing*, 6(4), 779-789. /SCOPUS, SCImago Journal Rank = 0.202/

Липсват научни изследвания на разликите между фамилните и нефамилните фирми в бившите социалистически страни от Централна и Източна Европа. Научната литература по тази тема съдържа емпирични резултати от изследвания в други страни и региони. Статията разглежда разликите между фамилните и нефамилните фирми в извадка от български компании с помощта на регресионен анализ, в който са включени контролни променливи. Емпиричните резултати разкриват както прилики, така и разлики между изследваните фамилни и нефамилни фирми. Статията съдържа насоки за бъдещи изследвания по тази тема и препоръки за управленската практика.

21/ Davidkov, T., Yordanova, D. (2016). “Exploring the Bulgarian family SMEs’ reluctance to internationalise”, *International Journal of Business and Globalisation*, 17 (1), 123-148. / SCOPUS, SCImago Journal Rank = 0.180/

Студията разглежда причините за нежеланието на фамилията МСП да интернационализира дейността си. Представен е концептуален модел и са формулирани хипотези за способността на няколко характеристики на организацията и характеристики на собственика-мениджър да играят ролята на медиатори на ефекта на фамилията статус върху интернационализацията на МСП. Чрез медиаторен анализ се идентифицират два медиатора на ефекта на фамилията статус върху интернационализацията на МСП: предприемаческата ориентация и присъствието на чужди собственици. Студията съдържа насоки за бъдещи изследвания по тази тема и препоръки за управленската практика.

22/ Davidkov, T., Yordanova, D. (2015) “Enhancing SME Internationalization in a Transition Economy: The role of Internal Factors”, *International Journal of Latest Trends in Finance and Economic Sciences*, 5 (3), pp. 945-956. /EBSCO/

Статията разглежда влиянието на характеристики на организацията и характеристики на собственика-мениджър върху интернационализацията на МСП. Въз основа на теорията за ресурсно-базирания подход и теорията за висшите ешалони са формулирани хипотези за влиянието на характеристики на организацията и характеристики на собственика-мениджър върху интернационализацията на МСП, които са тествани в извадка от български МСП. Емпиричните резултати разкриват няколко характеристики, които имат положителен ефект върху интернационализацията на МСП. Статията съдържа насоки за бъдещи изследвания по тази тема и препоръки за управленската практика.

23/ Filipe, J. A., Coelho, M., Ferreira, M. A., Mutharasu, S. A., Figueredo I. C., Yordanova, D.I. (2013) “Corporate Social Responsibility: An International Study. The Case of CGD (Portugal), Vale (Brazil), TechnoLogica (Bulgaria) and IndianOil (India)”, *International Journal of Latest Trends in Finance and Economic Sciences*, Vol. 3 No. 1, pp. 422-439, E-ISSN 2047-0916. . /EBSCO/

Корпоративната социална отговорност има все по-голямо значение за компаниите в целия свят. Много компании в различни държави си поставят доста предизвикателни цели в тази област. Статията представя четири случая на компании от различни региони на света, които са въвели политики и извършват разнообразни дейности в областта на корпоративната социална отговорност.

24/ Lau, V. P., Dimitrova, M., Shaffer, M. A, Davidkov, T., Yordanova, D. I. (2012). “Entrepreneurial readiness and firm growth: an integrated etic and emic approach”, *Journal of International Management*, Vol. 18, pp. 147-159, ISSN 1075-4253. /WEB OF SCIENCE, 5-Year Impact factor = 3.200/

Предприемачите имат ключова роля за растежа на фирмата. Въз основа на теорията за ресурсно-базирания подход и социално-когнитивната теория са формулирани хипотези за влиянието на характеристики на предприемача върху фирмения

растеж, които са тествани в три различни извадки на предприемачи от Китай и България. Емпиричните резултати разкриват разлики в детерминантите на растежа в трите извадки. Статията съдържа насоки за бъдещи изследвания по тази тема и препоръки за управленската практика.

Статии в сборници от конференции

25/ Давидков, Ц., Йорданова, Д., Каназирева, Р., Гурбалова, И., Минковски, Р. (2017). „Културни ориентири на управлението (евристични възможности на изследователски резултати)”, Сборник с доклади от XV Международна научна конференция “Мениджмънт и инженеринг’ 17”, 25-28 юни 2017, том 1, стр. 428-437, Созопол, ISSN 1310-3946.

Измерванията на културата (разбирана като умствени програми („софтуер на ума“)) предлагат ориентири за разбиране на общностния манталитет и межкултурни сравнения. Измерванията на национално равнище (България, Китай и др.) поставят различните държави върху *културната карта на света*. Същевременно тези измервания могат да служат за установяване на общи норми, които се конкретизират (диференцират) за различни цели. В рамките на общностната култура (за дадена страна) могат да се посочат диференциращи фактори и да се покаже как те „деформират“ (променят) общите / национални норми. По-конкретните резултати / ориентири могат да се използват в практиката на мениджърите и различни функционални специалисти (например специалисти по УЧР). Така също в изследователската практика.

26/ Davidkov, T., Yordanova, D., Petkova-Gurbalova, I., Mihailova, I., and Mladenova, I. (2011). “Values and innovative behaviour: Evidence from Bulgaria”, Proceedings of the 4th International Conference for Entrepreneurship, Innovation and Regional Development, pp. 219-224, ISBN 978-608-65144-2-6.

Статията разглежда ролята на ценностите на предприемача за иновационното поведение на компанията. Емпиричните резултати разкриват, че някои трудови ценности на предприемачите имат статистически значима връзка с иновационното поведение на компанията. Тези резултати имат практическо значение за предприемачи, мениджъри, преподаватели, изследователи и др. Статията съдържа насоки за бъдещи изследвания.

27/ Давидков, Ц., Йорданова, Д., Каназирева, Р., Подходи и интерпретации при изследване на удовлетвореността в организацията, ЛИДЕРСТВО И ОРГАНИЗАЦИОННО РАЗВИТИЕ, редактор/и: Снежана Илиева Миряна Радович Маркович Йоана Янкулова, издателство: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2016, стр.374-382

Удовлетвореността от труда (работата, ситуацията в организацията) често е обект на изследователско внимание. В различни проучвания са налице както сходства (контекст, подходи, теоретични схеми, цели / задачи, резултати – интерпретации), така и съществени различия. В текста се прави начален опит за аналитико-синтетично очертаване на полето на такива проучвания. Проблематизира се

стратегия за повишаване на описателната, обяснителната и прогностичната стойност на модел за изследване на удовлетвореността.

28/ Даводков, Ц., Йорданова, Д., Каназирева, Р., Андонова, З. (2014). „Обучение по предприемачество във висшите училища (дидактически аспекти)”, Сборник с доклади от XII Международна научна конференция “Мениджмънт и инженеринг’ 14”, 22-25 юни 2014, Созопол, том 2, стр. 1239-1246, ISSN 1310-3946.

Обучението по предприемачество засилва шансовете за успех на стартиращите собствен бизнес. Може да се открие и убеждението, че обучението по предприемачество засилва мотивацията за започване на собствен бизнес. За нас - като университетски преподаватели - е важно да имаме обосновано виждане за съдържанието и смисъла на обучението по предприемачество. В този текст предлагаме един възможен подход за ориентиране на това обучение – чрез изследване на същностни характеристики на предприемаческия труд. Обзор на различни източници дава възможност да се натрупат ориентири, които могат да се използват за проблематизиране и обосноваване в процеса на изграждане на управленската проблематика в обучението по предприемачество

29/ Даводков, Ц., Йорданова, Д., Каназирева, Р., Гурбалова, И., Паскалева, З. (2013). „Културни ориентири на управлението: полът”, Сборник с доклади от XI Международна научна конференция “Мениджмънт и инженеринг’ 13”, 23-26 юни 2013, Созопол, том 2, стр. 1062-1071, ISSN 1310-3946.

Статията разглежда влиянието на физическия пол на служителите в организацията върху измерителите на организационната култура. Използвана е методиката на Х. Хофстеде за измерване на организационните култури. Идентифицирани са тенденции и различия, които могат да служат като ориентири за обяснение на поведението и решенията на полово диференцирани индивиди и групи в организациите.

30/ Давидков, Ц., Д. Йорданова, И. Младенова (2012). Средства за производство и предприемачески успех (сравнение в зависимост от типа населено място), Сборник доклади IX научна конференция „Мениджмънт и предприемачество”, Център по предприемачество и катедра „Индустриален мениджмънт” към ТУ-София, филиал Пловдив, 2012, стр.207-212, ISSN 1313-9460.

Предприемачите от София, големите и малките градове са в различна ситуация по отношение на основни средства за производство (машини и съоръжения, специални инструменти, производствени помещения, складове, магазини). Статията изследва по какъв начин тези различия влияят върху успеха на предприемаческата дейност.

31/ Давидков, Ц., Д. Йорданова (2012). „Старт в бизнес – особености в зависимост от типа населено място”, Сборник с доклади от международна научна конференция „Тенденции и предизвикателства в развитието на

икономиката”, том. 3 (стр. 44 - 52), Издателство Наука и икономика, Икономически университет - Варна, ISBN 978-954-21-0602-9.

Статията разглежда особености при стартиране на собствен бизнес в зависимост от типа населено място. Емпиричните резултати показват, че предприемачите от различни типове населени места имат (относителни) предимства и недостатъци при разрастване на бизнес, постигане на предприемачески успех и условията за започване на бизнес.

32/ Davidkov, T., M. Hristova, D. Yordanova, I. Gurbalova, Z. Pascaleva. (2012). „Типологични особености на предприемачите в България”, Сборник с доклади от юбилейна X Международна научна конференция “Мениджмънт и инженеринг’ 12, стр. 984-992, Созопол.

Изследването на предприемаческия етос в България предполага идентифицирането на предприемачески субкултури. Стъпка в тази насока е идентифицирането на диференциращи фактори. Такъв фактор е географското местоположение. Изследването разкрива наличието на значимо влияние на географското местоположение върху предприемаческите нагласи към работата и към държавата.

33/ Давидков, Ц., Д. Йорданова (2011). ”Критерии и показатели за наблюдение на динамиката на предприемачеството и частния бизнес”, Сборник с доклади от IX Международна научна конференция “Мениджмънт и инженеринг’ 11”, стр. 571-580, Созопол.

Авторите са част от изследователски екип, който създаде методологията за наблюдение на предприемачеството и частния бизнес в България за периода 1991-1997 – 2004 – 2011 – 2017. В това изследване предлагаме група критерии и показатели за наблюдение, описание и интерпретация на динамиката на предприемачеството и частния бизнес. Изследването се базира на модела на Гартнър на предприемаческия процес.

Учебници

34/ Йорданова, Д. (2018). „Управление и унаследяване на фамилен бизнес”, АСТАРТА, Пловдив, ISBN 978-954-350-260-8.

Учебникът е цялостен университетски курс по управление и унаследяване на фамилен бизнес. Той е предназначен за студенти и преподаватели по дисциплини, свързани с управлението и унаследяването на фамилен бизнес, предприемачеството и управлението на малък и среден бизнес. Изискване към студентите, които го ползват, е да са преминали успешно курс по основи на управлението. Разработването на учебника е продиктувано от липсата на учебна литература на български език по проблемите на управлението и унаследяването на фамилен бизнес. При подготовката му са цитирани книги, учебници, научни статии и доклади по разглежданата проблематика. Целта на учебника е да запознае студентите със същността и значението на фамилия бизнес и специфичните проблеми, предизвикателства и добри практики при неговото управление и унаследяване. В съдържателен план са разгледани характеристиките на фамилияте фирми и особеностите при тяхното управление и унаследяване, които ги отличават

от останалите предприятия. През последните три десетилетия научните изследвания на фамилия бизнес бележат силно развитие и учебникът представя най-новите теоретични концепции, модели и методи по различни теми, свързани с управлението и унаследяването на фамилен бизнес. Поставен е акцент върху усвояването и прилагането на теоретични модели, концепции и методи за анализиране и решаване на конкретни практически проблеми и справяне с предизвикателствата при управлението и унаследяването на фамилен бизнес.

Доклади на конференции, които не са публикувани в сборници

35/ Albena Pergelova, Tatiana Manolova, Ralitsa Simeonova-Ganeva, Desislava Yordanova (2017), Democratizing Entrepreneurship? Digital Capability, Gender, and the Internationalization of Emerging Markets SMEs, Best Paper Award at the Diana International Research Conference 2017, 01-03 October 2017, Kansas City, Missouri, USA.

Дигиталните технологии предлагат ефективни и евтини решения за тестване на нови идеи и общуване с потребителите и така улесняват растежа и интернационализацията на организациите. Настоящото изследване съдържа хипотези за влиянието на дигиталните технологии върху интернационализацията, които са тествани в извадка от 300 български МСП. Докладът дискутира насоки за бъдещи изследвания по темата.

36/ Yordanova, D. (2017). “Entrepreneurship education and technopreneurial intentions among Bulgarian science and engineering students”, 20th International Annual Conference of the Faculty of Economics and Business Administration., 29-30 September 2017, Sofia.

Докладът разглежда ролята на обучението по предприемачество за развитие на положителни предприемачески нагласи и намерения сред студенти, които се обучават в природни и инженерни науки в български университети. Научните изследвания на различни процеси, предшествващи регистрирането на технологично предприятие, имат важно значение за по-доброто разбиране на факторите за стартиране на технологичен бизнес (Shane and Venkataraman, 2003). Изследването се базира на голяма извадка от студенти, които се обучават в природни и инженерни науки в 15 български университети. Резултатите показват, че обучението по предприемачество влияе положително върху предприемаческите нагласи и намерения.

37/ Davidkov, T., Yordanova, D. (2016). “Distinctiveness of Bulgarian Family SMEs”, 19th International Annual Conference of the Faculty of Economics and Business Administration, October 2016, Sofia.

Липсват научни изследвания на разликите между фамилияните и нефамилияните фирми в бившите социалистически страни от Централна и Източна Европа. Научната литература по тази тема съдържа емпирични резултати от изследвания в други страни и региони. Докладът разглежда разликите между фамилияните и нефамилияните фирми в извадка от български МСП с помощта на регресионен анализ, в който са включени контролни променливи. Емпиричните резултати разкриват както

прилики, така и разлики между изследваните фамилни и нефамилни МСП. Докладът представя насоки за бъдещи изследвания по тази тема и практически препоръки.

38/ Davidkov, T., Yordanova, D. (2015). "Growth plans of Bulgarian Family Businesses", 19th International Annual Conference of the Faculty of Economics and Business Administration, October 2015, Sofia.

В западните пазарни икономика са проведени задълбочени изследвания върху растежа на организациите. Научните резултати от тези изследвания не са приложими директно в икономиките в преход поради разлики в институционалната среда. Целта на настоящото изследване е да идентифицира фактори, които оказват влияние върху плановете за растеж в извадка от български фамилни предприятия. Формулираните хипотези за влиянието на изследваните фактори са проверени статистически с помощта на регресионен анализ. Статията представя дискусия на емпиричните резултати и насоки за бъдещи изследвания по темата.